

Fyrirspurningar til KH »krígsavbjóðing«

Oddagrein

EIN av oddamonnum í fólkaflokkinum, Bjarni Djurholm og eftir øllum at døma ein av krúnprinsnum í flokkinum, tá farið verður inn í næstu öld, hevur verið og er rættliga bersøgin, tá tað snýr seg um umrøðuna av málum, ið hava tilknýti til ætlaða fullveldið. Tað er ikki so langt síðani, at tingmaðurin, var rættliga avgjörður og atfinningarsamur móti tjóðveldisflokkinum í sambandi við umrøðu av fullveldismálum.

NÚ hevur sami Bjarni Djurholm aftur peikifingurin á lofti, og hann er enn einaferð vendur móti samstarvsfeløgum sínum í tjóðveldisflokkinum. Tingmaðurin hevur sett Karsten Hansen, figgjarmálaráðharran eina røð av rættliga borandi spurningum. Hann spyr m.a. hvørja mannagongd landsstýrismaðurin ætla at nýta í tillagingunum og skeringunum av almenna sektorinum. Hann spyr, um landsstýrismaðurin ætla at spara burtur ávísar almennar funktiónir ella at skera javnt í øllum sektorinum? Hann spyr, hvørjar duplutfunktiónir KH ætla at skera burtur? Og víðari spyr hann, hvussu KH tulkar orðini í samgonguskjalinum um, at almenni bygnaðurin skal gerast biligari og koma í betri javnvág við vinnuliga sektorin? Víðari verður spurt, um figgjarglógarskotid fyrri komandi ár verður ein spegilsmynd av frábøðaðu rationaliseringunum í almenna sektorinum? Og loksins spyr BD, hvussu stórar sparingar KH hevur sett sær sum mál at fremja árliga, og hvussu nógv ársverk almenni sektorin fer at minka við árliga í skiftistíðini? Og fyrri at skera hetta enn einaferð út í papp verður spurt, hvussu nógv % landsstýrismaðurin væntar, at raksturin av almenna sektorinum verður biligari, tá ríkisveitingin er burtur?

TÁ gløggi útvarpsmaðurin spurdi tingmannin, hví hann ikki viðgjörði so tyðandi spurningar innanhýsis í samgonguni heldur enn at fara út til almenningin við teimum svaraði BD, at tað er rætturin hjá tingmonnum at seta spurningar. Í okkara hugaheimi var hetta eitt ófullfíggað svar. Neyvan munnu hesir spurningar hóva samgongumonnum í Tjóðveldisflokkinum. Helst kenna tjóðveldisfólk hetta sum at vera stungin í bakið av einum av „sinum egnum“. Og rætt er tað, at hetta líkist ikki sørt eini krígsavbjóðing. Var tað umboð fyrri andstøða, sum setti hesar sera útspekuleraðu spurningar, hevði tað verið lættari at skilt. Men hví júst fólkafloksmaðurin Bjarni Djurholm? Er hetta ikki bara ein avdúking av tí leikluti, sum fólkaflokkurin í veruleikanum spælir handan leiktíðini í fullveldismálum? Sjálvandi hava tingmenn fullan rætt til at seta spurningar. Tað er ein tyðandi partur av tingarbeiðinum, men hesir fyrirspurningar avspegla nakað nógv djúpri, nakað nógv meira útspekulerað. Og eftir okkara tykki er hetta hin gamla fólkafloksreceptin uppá at ríða á tveimum hestum í senn. Samtíðis sum flokkurin vil hava vald, vil hann eisini spæla andstøðflokkur. Hann vil hava fullkomið vald. Og tað hevur hann eisini í dag - við at „eiga“ løgmanssessin hevur hann buktina og báðar endar. Tjóðveldisfólk skulu bara stiga eitt fet skeivt, og tey fara út av tromini - væl hjálpt av sínum samgongufeløgum.

TJÓÐVELDISFLOKKURIN hevur so eisini eitt forkláringproblem, nú hann eisini vil ríða á tveimum hestum, tvs. bæði stinga út fullveldi og sleppa undan skeringjum. Og tá tað oftani ræður um taktikk í politikki, so er greitt, at fólkaflokkurin vil gera alt fyrri at kroysta tjóðveldisflokkinn upp í ein krók. Fólkafloksmenn vita, at tað í hesum flokki eru høgá og vinstrakreftir. Hvussu setir tú kilar millum tær? Karsten Hansen sigur við aðalstýrni, at nú skal fullveldið siggjast aftur á komandi figgjarglógum. Samtíðis sigur hann við SVF, at tað ber til at gera almenna sektorin bæði betri og biligari, uttan to at kunna siga nakað um, hvar skal skerjast og sparast. Tað er bara hann gamla plátan. Kann hugsast, at hann ætla at rationalisera t.d. á sjúkrahúsøkinum og niðurlægga duplutfunktiónir ella hvat? Hetta er alt spurningar, sum politiskt eiga at kunna svarast, áðrenn fullveldisnevndirnar koma við sínum tilmælum. Tað heldur í hvussu er fólkaflokkurin, síðani hann krevur svar av KH, áðrenn nakað er klárt frá arbeiðsbólkunum.

Sosialurinn

Viðmerking:

Tørur á lungnafelag

- Vit kenna á okkum, at tørur er á einum Lungnafelag í Føroyum, sum kann stuðla arbeiðinum við fyrirbyrgjan, tað er helst í hernað ímóti tubbaksroyking og luftdálking annars sum heild, at stuðla kanninum gransking av lungnasjúkum, at geva tí einstaka, sum verður raktur av lungnasjúku, møguliga figgjargligan styrk til viðgerð, møguliga umbyggingin av heiminum fyrri at lætta um. Vit vóna góða undirtøku segði Jón á Steig, yvirlækni á fundi í Havn í gjár, í sambandi við ætlan at seta á stovn lungnafelag í Føroyum. Hann segði:

»Heilt upp til okkara dagar hava vit føroyingar, tá talan dettur niður á lungnasjúkur, fyrst of remst hugsað um tuberkularnar, sum vóru ein hervilig og ofta deyðilig sjúka fyrstu 2-3 ártíggjundini í hesi øldini. Fyrirverandi landslæknin Hanus Debes Joensen skrivaði í Fróðskaparritinum 5. bók 1956 um tuberkularnar í Føroyum tøl eru frá árunum 1876 til og við 1955.

Síðani 1951 og til og við 1997 hava vit eftirkannað allar tuberkulafráboðanir.

1908 varð Sanatorið (Bróstsjúkrahúsið) í Hoydølum bygt, rúmaði 32 sengur.

1932 varð bygt nýtt hús, Nýggjahlús, við 32 sengum, so nú vóru falt 64 sengur.

1927 varð TB-bygningurin við Dronning Alexandrines Hospital bygdur við 20 sengum til viðgerðar av tuberkulasjúku, sum var aðrastaðni enn í lungnum.

1928 til 40 høvdu vit Barakkinar fyrri børn vestan fyrri niðanfyrri Dronning Alexandrines Hospital við 20 sengum, sum var opin frá 01.03-31.10. So falt vóru 94 sengur til tuberkulasjúk fólk í Føroyum hesi árin.

1928 varð Tuberkulastóðin sett á stovn.

Í 1924 varð Føroya Felag móti tuberkulasjúku stovnað og var tað hetta felagið, sum bert 3 ár seinri varð við til at byggja TB-bygningin.

1939 fingi vit lógina um tvungna tuberkulakanning av

fiskimonnum.

1946 varð byrjað at BCG-vaccinera (Calmette-vaccinera).

Eftir hetta átak/ódnartak móti tuberkulasjúkuni fækkaðu tuberkulaburðirnar um miðjan hessa øld og í 1962 varð Sanatorið latið til Studentaskúla og ein tuberkula-deild við Landssjúkrahúsið varð bygd við 16 songjarplássum, tað er eystari endin av svørtu barakkini. Hesi songjarplássini eru seinni latin til madisinsku deildina.

Seinastu 20 árin hava verið bara heilt fáir, frá 0 til 2 tilburðir av lungnatuberkulum. Heilivágurin er í dag so mikið góður, at fólk gerast smittufri eftir 2-3 vikum nýstast ofta ikki at verða innløgð.

Lógin um tuberkulakanning av fiskimonnum varð avtikið miðjan 1980-ini og givið varð at BCG-vaccinerað øll, eisini um miðjan 1980-ini.

Hvat er so arbeiðið á einari Lungnaklinikk (TB-støð) í dag?
Fyrst og fremst kronisk bronkittis.

Atvoldin til hesa sjúku er í alra flestu førum tubbaksroyking og at vit roykja í Føroyum og byrja tíðliga er staðfest við kanninum av skúlaundmáli í 9. flokki, har føroysk børn royktu mest samanborið við 25 onnur vesteuropeisk lond og eisini byrjaðu tíðliga og

royktu hvønn dag eftir 13 ára aldurin.

Cancer í lungnum:

Atvoldin til cancer er eisini oftast tubbaksroyking og flestu lungna-cancersjúklingar hava árin framman undan havt kroniskan bronkittis. Tíðleikin av lungnabrakka ókist nógv í Føroyum hesi seinru árin.

Asthma:

Er ein av sjúkum sum lungnaklinikk í dag arbeiði við. Tíðleikin av hesi sjúku er tví- til trífaldaður hesi bæði seinastu mannaminnini og vísa kanningar í norðanlondum og vestureuropa at um 6-8% av fólkinum hava hesa sjúku.

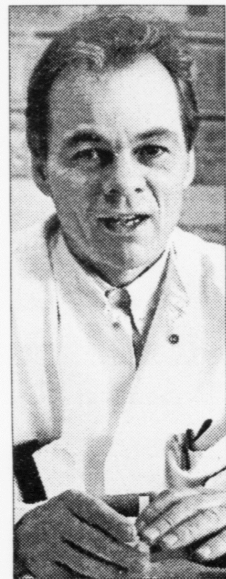
Allergi:

Nýggir asthmasjúklingar verða allergikararar á Lungnaklinikkini, um teir ikki eru tað framman undan. Undir allergiskar sjúkur (ovurviðkvæmissjúkur) hoyrir høysferu, har tíðleikin er eini 12-18%, notusjúka sum nakar eini 18-20% og barnacem sum ókist í stórum og tíðleikin er nú 10-12%.

Lungnafunktionsmátningar við alt neyvri tölum verða gjørðar á Lungnaklinikkini.

Viðgerð og eftirkanning av tuberkulasjúkingum og kanning av teirra avvarðandi er sjálvsagt eisini arbeiðsøkið hjá Lungnaklinikkini.

Nevndi at Føroya Felag móti tuberkulasjúku varð stovnað 1924. Alt, sum tuberkulahóttanin er minkað, eru sjálvsagt uppgávurnar hjá

hesum felag minkaðar.

Stóri vandin í dag tykist okkum vera tubbaksroyking og tær harav standandi sjúklar: kronisk bronkittis og lungnacancer. Harumframt er at nevna astma og emfysem (»stór lungur«), sum hoyrandi til tær stóru og oftast invaliderandi lungnasjúkurnar.

- Vit kenna tí á okkum, at tørur er á einum Lungnafelag í Føroyum, sum kann stuðla arbeiðinum við fyrirbyrgjan, tað er helst í hernað ímóti tubbaksroyking og luftdálking annars sum heild, at stuðla kanninum og gransking av lungnasjúkum, at geva tí einstaka, sum verður raktur av lungnasjúku, møguliga figgjargligan styrk til viðgerð, møguliga umbygging av heiminum fyrri at lætta um.

Vit vóna góða undirtøku.

Jón á Steig, yvirlækni

Lesarabrøv

Nikurin í Stórvatni

Omman greiddi okkum børnunum frá, áðrenn vit sluppu út at spæla, at halda okkum langt frá nikinum, hann var satt at siga eitt farligt óðjör, ein barnalokkari av rang, hann sá so fittur út, sum rissan hjá ommu, so var hann so snildur, at hann longdist eftir sum fleiri børn komu til, men so fór hann aftur í vatnið þar hann búði og børnini koma ikki aftur.

Nú líkist henda søga sera nógv um Tinganes har koma fleiri og fleiri lands-

stýrismenn at sita, til síðst ein í sjálvstýrismálum við onum aðalstýri.

Ein kann spyrja seg sjálvan um hann bara skal sita og filosofera, men tá er í hvussu er peningaoyðsian.

So leingi vit ikki hava nakað sjálvstýri og nakað stórt ynski sýnist ikki at vera ímillum fólk yvirhøvdur, men so leingi vit fáa aðrar at gjalda ber jú alt til.

Heilsan
Jákup Dalsgaard

Tøkk

Hjartaliga takka vit øllum, ið sýndu samkenslu og hjálpsmi, tá ið góði sonur, fostursonur, pápi og abbi okkara

HERÓLVUR ANDREASEN

andaðist og varð jarðaður.

Takk fyrri blómur, kransar og gávur, og eina hjartans tøkk til prest, sangarar, berarar og øllum tykkum sum hildu ervið eftir hann.

Lina og Baldvin Jónsson
Merry og Angeli Tindskarð